

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 62 48 81

Aan

de Minister van Binnenlandse Zaken
---Uw brief van 14 september
1970, nr. B70/2527Ons kenmerk /
2452

's-Gravenhage, 9 oktober 1970.

Onderwerp

Initiatiefvoorstel tot
verruiming van de moge-
lijkheid om bij volmacht
te stemmen

In antwoord op Uwer Excellenties schrijven van 14 september 1970, nr. B 70/2527, heeft de Kiesraad de eer met betrekking tot het door het lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, mejuffrouw Haars, op 8 september 1970 bij die Kamer ingediende voorstel van wet tot wijziging van de Kieswet strekkende tot verruiming van de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen (Zitting 1969-1970, 10 806) het navolgende te adviseren.

1. Artikel I, sub A, van het wetsvoorstel behelst een wijziging van de aanhef van het eerste lid van artikel I 6 der Kieswet in dier voege, dat in plaats van "drie dagen" gelezen wordt: veertien dagen (het woord "veertien" werd in het wetsvoorstel foutieflijk van een hoofdletter voorzien).

De memorie van toelichting constateert op blz. 4, linker kolom het bezwaar, dat wel de politieke partijen en degenen, die rechtstreeks met de verkiezingen te maken hebben, van de juiste datum van die verkiezingen op de hoogte zijn, maar dat dit niet gezegd kan worden van alle kiezers. Wanneer derhalve de oproepingskaarten voor de verkiezingen de kiezers eerst bereiken, nadat de termijn voor het indienen van verzoeken om bij volmacht te stemmen verlopen is, zal een aantal kiezers met schrik bemerken, dat zij hun stem niet kunnen uitbrengen noch doen uitbrengen. Deze constatering leidt dan tot de overweging, dat de oproepingskaarten zo tijdig moeten worden verzonden, dat de kiezer de mogelijkheid heeft om nog een volmacht te verstrekken, nadat hij deze kaart heeft ontvangen.

De Kiesraad vestigt er de aandacht op, dat de voorgestelde vervroeging van het tijdstip, waarop de kiezers hun oproepings-

kaart voor de verkiezing dienen te ontvangen - tenminste veertien dagen vóór de dag der stemming - alleen ten gunste werkt van degenen, op wie de met het nieuwe lid van artikel K 4 geïntroduceerde verruiming van de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen van toepassing zal zijn. Voor "degenen, die niet persoonlijk naar het gemeentehuis kunnen gaan en geen familieleden of huisgenoten hebben, en degenen, die kort voor de verkiezingen plotseling ziek worden" (memorie van toelichting, blz. 4, rechter kolom) biedt het wetsvoorstel geen wezenlijke verbetering. Immers de datum, vóór welke de kiezer zijn oproepingskaart uiterlijk dient te ontvangen - tenminste veertien dagen voor de dag der stemming - valt samen met die - uiterlijk op de veertiende dag voor die der stemming (artikel K 4, eerste lid) - vóór welke het verzoek om bij volmacht te mogen stemmen moet worden ingediend. Wat dit betreft, zou in artikel I 6, eerste lid, een termijn van drie weken meer effect sorteren. Op de mogelijkheid, om deze verlengde termijn in te voeren, wordt hieronder verder ingegaan.

2. Bij de Kiesraad is de vraag gerezen, of wel alle gemeenten, met name de kleine en middelgrote, administratief-technisch in staat zullen zijn om reeds veertien dagen of bij voorkeur zelfs drie weken vóór de dag der stemming hun kiezers de oproepingskaart te doen toekomen.

Nu evenwel Uwe Excellentie ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft uitgenodigd over het wetsvoorstel te adviseren, komt het de Kiesraad voor, dat de Vereniging de meest aangewezen instantie is om voormelde vraag te beoordelen. De Raad wil zich derhalve gaarne aan haar oordeel terzake refereren.

Opgemerkt zij nog, dat vervroeging van de in artikel I 6, eerste lid, genoemde datum er toe zal leiden, dat de kandidatenlijsten niet langer op de oproepingskaarten vermeld kunnen worden, doch van de in artikel I 6, tweede lid, geopperde mogelijkheid om deze kandidatenlijsten afzonderlijk tenminste drie dagen vóór de dag der stemming aan het adres der kiezers in afdruk te bezorgen, zal moeten worden gebruik gemaakt. De Kiesraad heeft hiertegen geen bedenking. In vele gemeenten is men reeds eerder van deze wijze van publikatie der kandidatenlijsten afgestapt, zonder dat zulks tot overwegende bezwaren aanleiding heeft gegeven.

3. De Kiesraad is er zich van bewust, dat de voorgestelde wijziging van artikel I 6, eerste lid, der Kieswet nader bezien moet worden bij de voorgenomen bestudering van de vraag, of de thans bestaande termijnen bij Kamerontbinding verkort kunnen worden. In dit verband zal de definitieve beoordeling van de in artikel I 6, eerste lid, bedoelde termijnverlenging pas dan kunnen plaatsvinden, zodat de onderhavige regeling voorshands slechts als voorlopig kan worden aangemerkt.

4. Voor het overige geeft het wetsvoorstel de Kiesraad geen aanleiding tot opmerkingen.

5. Met het bovenstaande meent de Kiesraad ten vervolge op zijn brief van 17 augustus 1970, nr. 2432, aan Uwer Excellenties verzoek tot het adviseren omtrent het stemmen bij volmacht te hebben voldaan.

6. Ingevolge het schrijven van de Kiesraad van 17 augustus 1970 (Zitting 1969-1970, 9181, nr. 20, bijlage) komt de Raad thans terug op de suggestie tot het stemmen bij brief, die van de zijde van de bijzondere commissie uit de Tweede Kamer voor het beleid inzake Grondwet en Kieswet werd geopperd. De Kiesraad is ook thans nog van oordeel, dat eendergelijke wijze van stemmen niet moet worden ingevoerd.

Mejuffrouw Haars wijst op bladzijde 4, linker kolom, van haar toelichting op de situatie van 1951, toen vrijwel ongelimiteerd volmachten konden worden gegeven. De wantoestanden en vele klachten over knoeierijen, waartoe deze situatie heeft geleid, zo schrijft mejuffrouw Haars, maken die regeling ook voor de toekomst onaanvaardbaar.

De Kiesraad verwacht een overeenkomstige situatie, wanneer het stemmen bij brief zou worden ingevoerd. Dan kunnen, b.v. in een bejaardencentrum met honderd kiezers, honderd stembiljetten worden aangevraagd en door middel daarvan even zovele stemmen worden uitgebracht. Er is geen enkele garantie, dat de ouden van dagen bij het invullen van die stembiljetten niet een zekere - wellicht zelfs sterke - pressie zullen ondervinden om hun stem op een bepaalde partij uit te brengen. Het zal stellig ook voorkomen, dat het invullen van de stembiljetten wegens lichaams- of andere gebreken aan verplegend personeel wordt overgelaten. Het ronselen van stemmen wordt door het een en ander nog gemakkelijker gemaakt dan onder het terecht veroordeelde systeem van 1951.

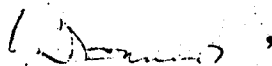
Voor het invoeren van deze stemwijze bestaat bovendien te minder grond, nu de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen door het wetsvoorstel van mejuffrouw Haars aanzienlijk wordt uitgebreid.

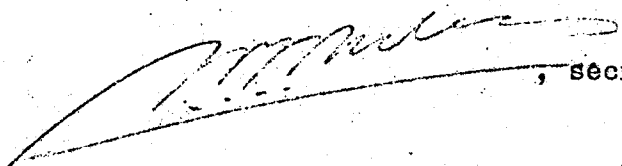
De Kiesraad moge er overigens op wijzen, dat een regeling voor het stemmen bij brief niet een onderdeel is van het "stemmen bij volmacht", doch op een geheel andere plaats in de Kieswet zou moeten worden ingelast.

Tenslotte merkt de Kiesraad nog op, dat hij binnen het kader van zijn studie over termijnverkorting bij Kamerontbinding nagaat, of het stelsel der oproepingskaarten niet vervangen kan worden door een regeling, waarbij iedere kiezer een kiezerslegitimatiekaart ontvangt, waarmede hij in een stembureau zijner keuze kan stemmen en die tevens voor het overdragen van de stem aan een gemachtigde gebezigd kan worden. Dit zou de mogelijkheid van het stemmen bij volmacht zodanig kunnen uitbreiden, dat daarnaast aan geen enkele andere faciliteit meer behoefte bestaat, met name niet, indien deze - zoals bij het stemmen bij brief - tot een verlenging van de bestaande termijnen zou leiden.

In afwachting van de resultaten van de door de Kiesraad ondernomen studie zou het invoeren van een stelsel van stemmen bij brief, dat op zich zelf reeds ongewenst wordt geacht, bovendien prematuur zijn.

Namens de Kiesraad,

, voorzitter

, secretaris.